

”Det er så imponerende hvor I knokler”

Knap to millioner danskere så med da landets partiledere på valgaftenen d. 13. november 2007 talte til deres partifæller. I dette nummers Talerstol guider Lene Holst Nielsen os igennem de mest gennemgående temaer og udtryk hvorefter der er mulighed for at gå på opdagelse i uddrag af Villy Søvndals takketale.

Foto: Polifoto.

Af Lene Holst Nielsen Cand.mag. i retorik og pressemedarbejder i Teknik- og Miljøforvaltningen. Har skrevet speciale om valgaftenstalerne.

Der blev sagt ”Det er så imponerende hvor I knokler”, ”Det er en historisk aften” og ”bare fyr den løs”. Der blev flaget og festet og hujet og klappet, og partilederne blev hyldet som fodboldstjerner mens tilhængerne sang i sejrusrus. Mindst en gang hver fjerde år inviterer tv-kameraerne os med ind til partiernes private valgfest og viser os en partileder der taler til sine partifæller. Denne introduktion lister otte topoi

– tematikker og udtryk – der gik igen i sidste års valgaftenstaler. Herefter kan du læse uddrag af Villy Søvndals tale fra valgaftenen, der indeholder eksempler på mange af de otte topoi.

Sejrstoposen

Valgaftenstalerne viser et stort fokus på sejr, uanset om et parti har vundet regeringsmagt eller mandatfremgang. SF og Venstre havde fx begge vundet i én henseende og tabt i en anden, men lagde klart hovedvægten på sejren.

Topik

(en topos, flere topoi, læren om topoi = topik)

Topik er et retorisk begreb der dækker over de tematikker og udtryk der går igen i fx en samling taler. Hvilke topoi fx en politiker vælger at tale ud fra, afhænger af konteksten og er ofte forankret i et kulturelt og historisk fællesskab.

Topos kommer fra græsk og betyder i en direkte oversættelse 'sted'. Det bliver ofte brugt om det sted (forråds-kammer) hvor en retor kan hente sine argumenter.

Nederlaget nævnes kun kort i Søvnalds tale og bliver affejet med humor, mens omdrejningspunktet for Anders Fogh Rasmussens tale er den *historiske* valgsejr. Anders Fogh Rasmussen takker for opbakning – ikke til Venstre, men til *regeringen*. Dermed sætter han fokus på regeringens sejr og nedtoner det faktum at partiet har fået det markant dårligste valgresultat siden Anders Fogh Rasmussen blev statsminister i 2001.

Et andet eksempel er Helle Thorning-Schmidt. Ved at lægge vægt på indsatsen i valgkampen, som indholdsmæssigt fylder knap halvdelen af talen, kan hun vælge sejrstoppen på trods af et markant valgnederlag for Socialdemokraterne.

Takken til familier og venner får valgafstalten til at minde om Oscartaler og sætter partilederen i fokus da det er hans eller hendes personlige tak, og på den måde står den visse steder i kontrast til ydmyghedstoppen.

Naser Khaders usikre præstation adskiller sig fra de øvrige. Han har mange selvfølgelig og pausefyldte indlæg inden han kommer frem til at han ikke ved om Ny Alliance kan bryde med blokpolitikken og få indflydelse. Når vi ser bort fra ham, er der dog ingen tvivl om at valgafstalterne deler en tydelig sejrstop. Selv de partier der har haft katastrofale valg, peger fremad og lader ikke nederlaget stå alene, men lægger vægten på indsatsen i valgkampen og på håbet om bedre tider.

Ydmyghedstoppen

Når partilederne lægger vægten på sejren, står de også selv tilbage som sejrherre, men hyldesten bliver mødt med ydmyghed, og det er en væsentlig topos i næsten samtlige taler. Dansk Folkepartis tilhører klapper og råber taktfast: "Pia, Pia, Pia..." og Pia Kjærsgaard svarer i overensstemmelse med ydmyghedstoppen: "Det er ikke bare mig; det er

os alle sammen. Det er ikke bare Pia; det er Dansk Folkeparti. Det er alle der har været med til at give det her resultat." Den antitetiske, analogiske og parallelle form understreger budskabet og viser Pia Kjærsgaard som en ydmyg og samlende leder.

Ydmyghedstoppen hænger tæt sammen med sejrstoppen, og kun de sejrende partier kan rigtigt bruge den. De partiledere der står med et dårligt resultat, må derimod påtage sig nederlaget på partiets vegne.

Takketoppen

Takketoppen kommer i naturlig forlængelse af ydmyghedstoppen. Det er især tak til de primære tilhørere, men kan også være tak til vælgere og personlig tak til venner og familiemedlemmer. Den længste sammenhængende tak ser vi hos Helle Thorning-Schmidt der takker uafbrudt mere end den første tredjedel af talen, og alle kategorier af tilstedeværende bliver nævnt.

Sammenholdstoppen er stærk hos oppositionspartierne, der især slår på værdier som solidaritet, men sammenholdet styrkes også ved at partilederne lægger afstand til de konkurrerende partier for at skabe et 'vi' modsat 'de andre'.

Takken til familier og venner får valgafstalten til at minde om Oscartaler og sætter partilederen i fokus da det er hans eller hendes personlige tak, og på den måde står den visse steder i kontrast til ydmyghedstoppen.

Knokletoppen

En fjerde topos har jeg valgt at kalde knokletoppen, og den sætter fokus på partiets hårde arbejde. Ordet 'knokle' går igen i halvdelen af talerne og hele tre gange i Helle Thorning-Schmidts. Et af eksemplerne har givet navn til artiklen: "Det er så *imponerende* hvor I *knokler*."

'Fantastisk' er et andet vellidt ord der bliver brugt af hver eneste taler, undtagen Naser Khader. Villy Søvnald og Bendt Bendtsen bruger ordet hele seks gange i løbet af talen. Den massive brug af ordet 'fantastisk' vidner måske først og fremmest om uopfindsom brug af superlativer og en klichebåren udfyldning af en topos. Men ordet lægger vægt på det hårde arbejde som partiet tilsammen har udført. Margrethe Vestager samler to meget brugte udtryk når hun siger: "Vi er godt på vej. Og det er vi ene og alene fordi Det Radikale Venstre er et *fantastisk* parti. Hvor *har* I bare *knoklet*. Hvor har I gjort det *helt fantastisk*."

Knokletoppen er dominerende i de fleste taler. Dens funktion er at vise partiet som hårdtarbejdende og seriøst, både under valgkampen og fremadrettet, men der er også et stærkt element af selvros og taksigelse.

Modgangstoppen

En beslægtet topos er modgangstoppen. Toppen har den underliggende argumentation at hvis man har haft hårde kår, er sejren ekstra velfortjent. Det er en topos vi ser i mange folkeeventyr: H.C. Andersens

grimme ælling møder modstand, men udvikler sig til en svane, ligesom Klods Hans mod alle odds får prinsessen. Vi holder med dem der har haft modgang, og fryder os over at de trods alt klarer sig.

Modgangstoposen er til stede i flere af talerne, blandt andet hos Bendt Bendtsen. Konservative blev spået et dårligt valg, men klarede alligevel skærene: ”Det har jo været en valgkamp der har været præget af *utrolig* mange *kovendinger* i dansk politik. Hvad er så årsagen til at vi kom hele vejen igennem som Konservative? Det er fordi vi har stået *fast* på vores *holdninger*.”

Når Konservative fik et godt valgresultat, var det altså *på trods* af den modgang de havde mødt, og på trods af andre partiers kovendinger. Modgangstoposen kan hjælpe partilederne til at beskrive valget som en sejr i højere grad end de ellers ville være i stand til, eller til at gøre nederlaget mindre.

Sammenholdstoposen

Sammenholdstoposen viser partiet som et stærkt parti der klarer sig fordi medlemmerne kæmper sammen. Toposen virker desuden stemmesamlende og værdistyrkende: Der skabes et klarere billede af hvem ’vi’ er som modsætning til nogle andre.

Bendt Bendtsen nævner Danmark ikke mindre end 16 gange i sin tale og tre gange med epithet: det borgerlige Danmark. Valget bliver dermed sat ind i den formelle institutionelle ramme, og det bliver ikke bare en stor aften for Venstre og Konservative, men for Danmark.

Sammenholdstoposen er stærk hos oppositionspartierne, der især slår på værdier som solidaritet, men sammenholdet styrkes også ved at partilederne lægger afstand til de konkurrerende partier for at skabe et ’vi’ modsat ’de andre’. Hos Naser Khader fx som modsætning til blokpolitikken. Pia Kjærsgaard understreger desuden det forhold at partiet fester på Christiansborg og ikke på caféerne og designcentrene. Kjærsgaard slår dermed på nationalkonservative traditioner og skaber sammenhold om Dansk Folkeparti ved at distancere sig fra de øvrige partier der med undtagelse af Radikale Venstre alle holder valgfest ude i byen.

Endelig bliver sammenholdstoposen understøttet i selve iscenesættelsen af talerne, hvor farver, musik og symbolik fylder mere og mere.

Visionstoposen

Den syvende topos i valgaftenstalen har jeg valgt at kalde visionstoposen. Den handler for det første om at iscenesætte valgaftenen og partiets indsats og politik som en del af en større sag og for det andet om at ophøje valgresultatet til noget betydningsfuldt og ceremonielt.

Bendt Bendtsen nævner Danmark ikke mindre end 16 gange i sin tale og tre gange med epithet: det borgerlige Danmark. Valget bliver dermed sat ind i den formelle institutionelle ramme, og det bliver ikke bare en stor aften for Venstre og Konservative, men for Danmark. Det kan ses

som en rest af det gamle konservative værdislogan ”Gud, konge og fædreland”, men kan også betragtes som et topisk fællestræk da flere andre partiledere bruger ’Danmark’ i talen.

Det andet niveau i visionstoposen handler om partiets værdier og arbejdsindsats i forhold til ’den større sag’, som kan være demokrati, solidaritet, stabilitet m.m., og den er derfor ofte knyttet til sammenholdstoposen.

Den del af visionstoposen er stærkest blandt oppositionspartierne, blandt andet hos Kristendemokraterne hvor Bodil Kornbek bruger visionstoposen til at vise det alternative samfund der er mulighed for at få ved næste valg hvis flere stemmer anderledes.

’Håb’ er desuden et gennemgående emne hos Søvnald, og han taler ikke bare om dagens valgresultat, men minder tilhørerne om den større fælles sag som gør at de er samlet i dag. Dermed retfærdiggør Villy Søvnald også sejrstoposen: Hvis målet ikke er at sejre ved dette valg, men at lave en bedre verden, så er SF kommet et stort stykke ad vejen, og der er grund til at fejre denne milepæl.

Fejringstoposen

Den sidste topos jeg vil nævne, er fejringstoposen. Fejringstoposen er ofte en afslutningstopos, og dens funktion er forløsning af de primære tilhørere. De har ført valgkamp døgnet rundt i flere uger og har brug for at feste og slappe af sammen. Da det er svært at fejre et nederlag, er fejringstoposen tydeligst hos de partier der har haft en stærk sejrstopos. Anders Fogh Rasmussens tale slutter med: ”Det hårde arbejde venter, men der *er* god grund til at *feste* i aften, for det er en *stor* aften, så *bare* fyr den løs,” og opfordringen fra Bendt Bendtsen, Pia Kjærsgaard og Villy Søvnald er lignende.

De øvrige partier lader tilhørerne tilbage med et løfte om sejr næste gang eller en tak for den store indsats, og begge dele er værd at fejre.

Gå på jagt i talerne

Jeg har beskrevet otte topoi i sidste års valgaftenstaler: Partilederne sejrer, fejrer, takker, knokler, viser ydmyghed, visioner og sammenhold og spiller på modgangen. Nu kan du gå på jagt i Villy Søvnalds tale som er i uddrag på de følgende sider. ▶

Læs mere

Du kan læse alle talerne på www.retorikmagasinet.dk. Her kan du også finde Lene Holst Nielsens speciale.

Uddrag af Villy Søvndals takketale efter folketingsvalget d. 13. november 2007

Den fulde transskription kan findes på www.retorikmagasinet.dk

[Vedvarende klappen, hujen, tilråb: "Villy, Villy, Villy..."]

(Villy Søvndal træder op på talerstolen, hæver armene halvvejs op i sejrsgestus.)

Tak skal I have alle sammen. Tak skal I have. Det var da en/det var da en bragende velkomst. Men det er der også grund til. Mine damer og herrer, vi har skrevet *historie* i SF i aften. [Klapsalver og hujen.]

...

[Jeg vil] godt sige tusinde tak til/tusinde tak for alle jer der har *knoklet* i de her uger. Der er mennesker der har taget fri fra arbejde. Der er mennesker der har taget fri fra deres studier. Fordi vi er jo ikke et parti med mange *rige* venner. Men det gør ikke noget. Vi har noget andet: Vi har et *fantastisk* hold af mennesker der har *knoklet*. Tusind tak fordi I gjorde det. [Klapsalver og hujen, tilråb: "Villy, Villy, Villy..."]

Men vi er jo/tak skal I have. Men vi er jo meget mere end det. Vidste I godt at vi har en *halv* million mennesker der fordi vi har været med til at rejse nye håb, har stemt på SF? Det betyder at SF har større muskler. Det kan godt være man ikke kan se det [latter, spredt hujen]. Men tag ikke fejl, SF er i dag et parti der er *fyldt* af begejstring, *fyldt* af mennesker fra *alle* lag af samfundet. Unge, gamle, mennesker der har korte uddannelser, mennesker der har lang uddannelse. Som alle sammen ser SF i øjeblikket som det samlende projekt. Vi er håbet om en fornyelse, en ægte fornyelse af det her samfund. I retning af solidaritet, i retning af fælles ansvar, i retning af internationalt udsyn. *Derfor* har vi vundet det her valg. [Klapsalver og hujen, tilråb: "Villy, Villy, Villy..."]

Tak skal I have. Men det er også klart det her er en tillid der forpligter. Altså SF'ere, i modsætning til nogle af de andre, er jo hårdtarbejdende folk. Jeg synes nu der er noget ømt, ømt ved at blive beskyldt af/for af mennesker, som jeg tror ikke arbejder så hårdt som vi gør, at vi skulle være hængekøjefolk. *Intet* kunne være os fjernere. Jeg synes også det er ganske sjovt i en valgkamp at blive beskyldt af de borgerlige for ikke at kunne holde styr på pengene når man *tænker* på, hvad de Konservative og Venstre har postet ind i den her valgkamp. Så er vi *fantastiske* til at holde øje med vores penge. [Klapsalver, hujen]

Så vil jeg lige sige til dem der bruger ordet 'Villy', at I skal være meget opmærksomme på, tror jeg, at det her er først og fremmest konsekvensen af et *holdarbejde*. Én af de ting der har bragt SF frem til den her sejr, og det er en *historisk* sejr, det er mere end en *fordobling* af SF's stemmetal vi står med i dag. Det er ikke en/Det er/ [Klapsalver og hujen] Det er ikke en *enkelt* mands arbejde, det er et *holdarbejde*. Og jeg vil godt lige nævne holdet: Holdet er en folketingsgruppe der har arbejdet *så* hårdt at enhver stressforsker vil sige: "Pas nu på." [Spredt latter] Det er konsekvensen af nogle ansatte der har arbejdet *så* meget at jeg tror de sover rigtigt godt når de er færdige her i aften. [Spredt latter]. Det er en konsekvens af 13.000 medlemmer. For tre år siden var vi 7.000, nu er vi 13.000. Det er konsekvensen af Danmarks største politiske ungdomsorganisation. [Vedvarende klapsalver og hujen, tilråb: "Villy, Villy, Villy..."]

Så synes jeg også vi skal være stolte af, at det her er båret af en stor vision. En *drøm*. En *drøm* om at/om at det her *fantastisk* rige samfund bruger sin rigdom, *dels* til at sikre at vi får gjort op med den fattigdom som har stukket sit grimme ansigt frem under den nuværende regering og Dansk Folkeparti. Vi har diskuteret det meget. Vi har ikke kunne få Thor Pedersen – han er jo heller ikke så god til det der med tal – [spredt latter] til at forstå at når man tager penge fra fattige folk, så har de færre end de havde før. [Klapsalver, latter, hujen] Det har vi brugt rigtig lang tid på at få forklaret ham. Men det her er en *drøm* om et *retfærdigt* samfund. En *drøm/en* drøm om et samfund hvor også dem der ikke er *født* med en guldske i munden, får en chance, men det er også en drøm om et samfund med stærke *fællesskaber*, stærke *institutioner*, stærke mødesteder, hvor vi *hjælper* hinanden, hvor vi tager os *af* hinanden, hvor vi tager et fælles *ansvar* for hinanden. Det er også hele den vision der har båret os dér hvor vi er nu. Det er også en *vision* om et parti der spiller en *international* rolle. Vi vil ikke være os selv nok. Vi er *ikke* snævre nationalister. Vi har en drøm om en verden hvor også andre mennesker kan få lov til at leve et liv der er fyldt af håb. Det er også en *vision* hvor vi erstatter udsigtsløse krige og konflikter med at deltage i at skabe *håb* rundt omkring på jorden, der hvor der for alvor er brug for at der bliver tændt lys. [Klapsalver og hujen, tilråb: "Villy, Villy, Villy..."]

Der er nogle der har spurgt af journalisterne på vej herop om jeg ikke var *ked* af det i aften. Jeg har sådan prøvet at mærke – også sådan dybt i maven – det, synes jeg, er svært at mærke, altså jeg synes det er svært at være ked af det når vi står med en historisk sejr som vi *selv* har lavet. Der er/ [Klapsalver og hujen]. Så er det rigtigt at vi havde *to* store mål. Det ene store mål, det var at lave det vi kaldte en markant fremgang for SF. Det tror jeg helt roligt man kan sige *det* lykkedes. Den anden store mål/det andet store mål vi havde, det var at sikre Anders Fogh Rasmussen et nyt job. [Latter] Han kunne mange/han kunne blive politisk ordfører igen og sådan noget, der er mange ting han kunne. Og der må vi sige det er ikke lykkedes *den* her gang. Men det er stadigvæk *meget* tæt på. Til gengæld får vi nu en regering hvor det parti der sagde: "Nok er nok. Vi er blevet dannet fordi vi vil holde Dansk Folkeparti uden for indflydelse," er endt det sted hvor de skal regere sammen med Anders Fogh, Bendt Bendtsen, Pia Kjærsgaard og Naser Khader. Det bliver et underholdningsprogram af meget stor underholdningsværdi. [Klapsalver, latter, hujen]

...

Skal vi ikke være enige om, at det her er ikke slut. Det her var *starten* på at lave en *meget* stor bevægelse, en egentlig folkebevægelse, bestående af unge, gamle, folk med lange uddannelser, folk med korte uddannelser, folk fra den private sektor, folk i den offentlige sektor, alle der vil være med på et socialistisk, humanistisk budskab om at vi kan lave den her verden meget bedre. [Klapsalver, hujen, tilråb: "Villy, Villy, Villy..."] Det kræver hårdt arbejde. Vi er *klar* til at levere det hårde arbejde. Det her var en mellemstation, næste gang er det vores tur. Kan I have en *rigtig* god fest. [Vedvarende klapsalver, hujen, tilråb: "Villy, Villy, Villy..."] (Villy Søvnald modtager blomster, hæver armene, bukker, vinker). Hej.
(Forlader scenen)